ընկերութիւններուն աւարտին ձեռք միայն։ Հրէաները աշխարհի մէջ իրենց դրամական գործունէութեամբ եւ մասնաւորապէս մեծ տնտեսական քաղաքականով ու որակով՝ շատ բարձր են Հայերէն։ բայց Հայերը անհունապէս բարձր են Հրէաներէն՝ «ազգայնական» տեսակէտով. Հրէաները կորսնցուցած են իրենց ազգայնութիւնն ու իրենց լեզուն, իրենց հայրենիքէն բոլորովին անջատուած են, եւ ազգային գրական նուիրեան մը չունին եւ նոր կը սկսին այդ ոլորը վերասաեղծել ջանալու։ Մինչդեռ Հայերը պատմութեան պահպանած են դարերէ ի վեր եւ այդ հրէական ընկերութիւններուն՝ պէտք ընկերութիւններ, թէպէտ աւելի փոքր տարողներով, Հրէաներէն նախապէս հիմնած են։ Ինչ որ ամենէն անտեղի պէտք է երրնակ տանել Հրէաներէն, անոնց կանոնաւոր, արագ ու լուրջ հաւաքական գործունէութեան կարողութիւնն է, գաղափարներու իրագործման մէջ անոնց դրած գործնական ու ճապուկ ոգին եւ մանաւանդ անոնց երաշխիք համիրաշխութիւնը։

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

ՀԱՑ ԷՋԵՐ

ԵՐՓ ՍԻՐՈՑ

Աւոչ եա՛ ր, քեզ լալով սկէսամ,
Ես ի քո քաղքէն կու գնամ։
Թեր պանդեպ գարերը ուներդ,
Նրբ երթամ՝ չի կարօտանամ։

Ցայս ասում ածուն ծոյէր
Երեսէդ մանրուտ դու մնամ։
Բացվեր ես ի վարդ հոսան,
Ես՝ պլպուլ՝ ի դէմ քեզ կուլամ։

Թարդ չեղնում թէ է՞լ եար սիրեմ,
Կամ զքո սէրն մոռանամ,
Կամ՝ զքո անուշիկ պագիկն
Թէ՝ ծրեչ հանում ուրանամ։

Թէ նուշ թէ շաքար ուտեմ,
Վասնց քեզ իմ հոգն է հարամ։
Ապրեմ ինչ քաղցր սարքեր,
Ու քաղցրս կամ հաղար դարմ։

Ի՞նչ շահ է իմ շատ ապրիլն
Որ առանց սիրուդ կը մնամ։

Ե՞ս ու դուն, հոգի՛ դ, ե՞ս ու դուն,
Ե՞ս ու դուն, աշխարհ ոչկեմ ի քունս։

Ի՞ս ու դուն, աչքս՝ գնա՛ ք, ես ու դուն,
Ե՞ս ու դուն՝ օրվան սարերուն։
Զէդ ապա՛, հոգի՛ դ, գէդ ասա՛,
Զաչքդ ինչ տեսի դուն քեզի ի վերայ։

Ս. Ղազարոս ձեռագիր,
տաղարան թիւ 565

ՆԵՂՄԱՆՑ ՓՈՒՇԿԻ ՊԻՏԻԱՆԸ — ԿՈՆԿԱՆ ՊԻՍՈՒՄԱՍԻՐՈՒԹԵԱՄԲ ՄԸ ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ — ՏՊԱՐԱՆ «ԱՆԱՀԻՏ»ի ՓԱՐԻԶ 1902

Ազգասիրի հայասոր մը որ եթէ դիւրութիւն չունենար՝ պէտք էր ստեղծել։ Պէտք էր՝ մասամբ՝ արեւելեան գրականութեան ուժով լեցնել պակասորդի մը — սիրոյ բանաստեղծութեան մեծ պակասորդը — մեր նախնիքներէն կազմուած գրականութեան մէջ որ ապրիլ՝ ամբողջ բեկումն եղած է գրիչի ու ազէնքի ստրատայգութեան մէջ, որ՝ ամբողջ ընտանիք ըրած է մեզի Տրուտութեան տունը, ու մեզ՝ ամբողջ պարտցուցած Ծառին շուրջը։

Երեւակայութեան խոլ թռիչ մը չպիտի ըլլար ենթադրել գրաւոր — ու ազատ — բանաստեղծութեան հեղինակներ այն ցեղին մէջ որ «վիմայնի բանաստեղծութեան» ճարտարապետութեան՝ այնքան հոյակապ յիշատակներ թողած է Ասիի մէջ, զոր դեռ վերջերս հիացուցիչ ստորգրութեանքով լոյս ընծայեց Լէնց, իր հրատարակութեամբ։ Հոն տեսնուած նշխարներէն լոկ կարելի պիտի ըլլար վերակերտել հայ ցեղին գեղեցկագիտական զարգացողութեան բարձունքն ինքնուսնանութիւնը։ Կարելի չէր ընդունիլ որ մեր գրականութիւնը ներկայանար մեզի խստակեցիկ աբեղայի մը նմանութեամբ, որ ձեռքերը երկինք մշտատարած՝ աղօթք անվերջ ու կը հառաչէ յանցանքներու համար զոր գործած է, եւ յանցանքներու նամար զոր բնաւ պիտի չգործէ։ Եւ եթէ մեր պատմիչներէն՝ այլ չունենայինք Ժողովրդէն սիրուած ցուցքերու եւ հեթանոսական երգերու յիշատակներ թիւնը, եւ երբեմն ծոյն խի դարձուցուր հանուածներ, ինչպէս «Մանթենիկի ու Արգամի տոփանքը» որոնց վրայէն մեր պատմիչները — բարիմիտ կրօնաւորներ — կ'ամա-

digitised by A.R.A.R.@